

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMA

1996

Julkaistu Helsingissä 15 päivänä elokuuta 1996

N:o 603—611

SISÄLLYS

N:o		Sivu
603	Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta	1631
604	Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta	1636
605	Työaikalaki	1637
606	Laki kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta	1649
607	Valtioneuvoston päätös valtioneuvoston päätöksen, joka sisältää järjestysohjeet hissien rakentamista, asentamista, käyttöä, hoitoa ja tarkastusta varten, kumoamisesta	1650
608	Valtioneuvoston päätös järjestysohjeista tekoainetta viskoosimenetelmin valmistavia teollisuuslaitoksia varten annetun valtioneuvoston päätöksen kumoamisesta	1651
609	Valtioneuvoston päätös työturvallisuuslain soveltamisesta nestemäisen tyypin kuljettamiseen ajoneuvossa annetun valtioneuvoston päätöksen kumoamisesta	1652
610	Valtioneuvoston päätös puunkorjuutyön järjestysohjeista annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta	1653
611	Valtioneuvoston päätös rakennustyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston päätöksen 6 §:n muuttamisesta	1654

N:o 603

Laki

yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta

Annettu Naantalissa 9 päivänä elokuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan yksityisiin sosiaalipalveluihin, joita palvelujen tuottaja antaa korvausta vastaan liike- tai ammattitoimintaa harjoittamalla, jollei lailla toisin säädetä. Lakia sovelletaan myös julkisyhteisöjen perustamien liikeyritysten tuottamiin sosiaalipalveluihin.

Tätä lakia ei sovelleta valtion, kunnan tai kuntayhtymän tuottamiin sosiaalipalveluihin, perhehoitajalain (312/92) 1 §:n mukaisen toimeksiantosopimussuhteen perusteella annettavaan perhehoitoon eikä sosiaalihuolto-

lain 27 a ja 27 b §:ssä tarkoitettuun omaishoidon tuella järjestettävään hoitoon.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *yksityisillä sosiaalipalveluilla* yksityisen henkilön tai yhteisön tuottamia lasten ja nuorten huollon, lasten päivähoidon, vammaisten, kehitysvammaisten, vanhusten tai päihdehuollon palveluja tai muita vastaavia sosiaalihuollon palveluja; sekä

2) *toimintayksiköllä* toiminnallista kokonaisuutta, jossa annetaan asiakkaan oman kodin ulkopuolella tässä laissa tarkoitettuja palveluja.

HE 22/96
StVM 8/96
EV 44/96

84—1996

460301A

2 luku

Yksityisten sosiaalipalvelujen järjestäminen

3 §

Toimintaedellytykset

Yksityisiä sosiaalipalveluja antavan toimintayksikön tulee olla terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle, kasvatukselle ja muulle huolenpidolle sopiva. Henkilöstön lukumäärän tulee olla riittävä palvelujen tarpeeseen ja hoidettavien lukumäärään nähden.

Toimintayksikössä tulee olla riittävät ja asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä toiminnan edellyttämä henkilöstö. Henkilöstön on täytettävä samat kelpoisuudet kuin mitä kunnan tai kuntayhtymän sosiaalihuollon ammatilliselta henkilöstöltä vastaavissa tehtävissä vaaditaan. Siltä osin kuin tätä lakia sovelletaan perhehoitoon, perhekodin henkilöstön on täytettävä sosiaalihuoltolain 26 a §:n 2 momentissa säädetty kelpoisuus.

Asiakkaan kotona annettaviin palveluihin sovelletaan 1 ja 2 momentissa mainittuja toimintaedellytyksiä siltä osin kuin on kysymys henkilöstön kelpoisuuksista ja lukumäärästä.

Palvelujen on perustuttava sopimukseen tai hallintopäätökseen, johon tarvittaessa liittyy yhdessä asiakkaan tai hänen edustajansa kanssa laadittu palvelu-, hoito-, huolto-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma.

4 §

Palvelujen vastuuhenkilö

Yksityisiä sosiaalipalveluja tuottavalla toimintayksiköllä tulee olla palveluista vastaava henkilö, joka vastaa siitä, että palvelutoiminta täyttää sille asetetut vaatimukset.

Vastuuhenkilö nimitään toiminnan aloittamisilmoituksen tai lupamenettelyn yhteydessä. Vastuuhenkilön vaihtumisesta on ilmoitettava ilmoituksen vastaanottaneelle tai luvan myöntäneelle valvontaviranomaiselle.

5 §

Lupa ympärivuorokautiseen toimintaan

Yksityisen palvelujen tuottajan, joka jatkuvasti liike- tai ammattitoimintaa harjoitta-

malla antaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on saatava lääninhallituksen lupa ennen toiminnan aloittamista ja olennaista muuttamista. Luvasta tulee ilmetä palvelujen tuottajan toimiala ja toiminnan laajuus. Toiminnan lopettamisesta on ilmoitettava lääninhallitukselle.

Lupa myönnetään kirjallisesta hakemuksesta palvelujen tuottajalle, joka täyttää 3 §:ssä säädetty edellytykset.

Lääninhallituksen on suoritettava tarkastus ympärivuorokautista palvelutoimintaa harjoittavassa yksityisessä toimintayksikössä mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on saanut toiminnan aloittamista tai muuttamista koskevan hakemuksen.

Yksityisen lastensuojelulaitoksen tarvitsemasta luvasta on voimassa, mitä lastensuojelulain 33 §:ssä säädetään.

6 §

Ilmoitus toiminnasta

Yksityisen palvelujen tuottajan, joka harjoittaa 2 §:ssä tarkoitettua muuta kuin ympärivuorokautista toimintaa, on tehtävä ennen toiminnan aloittamista, olennaista muuttamista tai lopettamista kirjallinen ilmoitus sille kunnalle, jossa palveluja annetaan.

Ilmoituksesta tulee ilmetä palvelujen tuottajan toimiala ja toiminnan laajuus.

Edellä 5 §:ssä tarkoitettujen palvelujen tuottajan ei tarvitse tehdä erillistä ilmoitusta muusta yksityisestä sosiaalipalvelutoiminnastaan.

7 §

Yksityisten palvelujen tuottajien rekisteri

Lääninhallitus pitää rekisteriä alueensa kunnissa toimivista yksityisistä sosiaalipalvelujen tuottajista ja niiden toimialoista.

Kunnan on ilmoitettava lääninhallitukselle tiedot rekisterin pitoa varten.

3 luku

Valvonta

8 §

Valvontaviranomaiset

Tähän lakiin perustuvan toiminnan yleinen

ohjaus ja valvonta kuuluu asianomaiselle ministeriölle.

Tässä laissa tarkoitettujen palvelujen valvonta kuuluu asianomaiselle lääninhallitukselle sekä sille kunnalle, jossa palveluja annetaan. Kunnassa valvontaviranomaisena toimii sosiaalihuollosta vastaava toimielin tai sen määräämä viranhaltija.

9 §

Valvonnan sisältö

Valvontaviranomaisten on toimittava yhteistyössä yksityisen sosiaalipalvelujen tuottajan kanssa järjestettäessä palvelujen tuottamisessa tarpeellista ohjausta, neuvontaa ja seurantaa.

Toimintayksikön ja palvelujen tulee palveluja annettaessa täyttää 3 §:ssä asetetut vaatimukset.

10 §

Toimintakertomus

Luvan saaneen yksityisen palvelujen tuottajan on vuosittain annettava toiminnastaan kertomus lääninhallitukselle.

Toimintakertomuksessa on ilmoitettava henkilöstössä, toimitiloissa ja toiminnassa tapahtuneet muutokset.

11 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaviranomainen on oikeutettu saamaan maksutta tehtävänsä suorittamista varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset sosiaalipalvelujen tuottajalta, jollei vaitiolovelvollisuudesta muuta johdu.

12 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisella on oikeus päästä palvelutoiminnan järjestämisessä käytettävään toimintayksikköön ja suorittaa siinä tarkastuksia.

Lääninhallitus voi pyytää kunnan sosiaalihuollosta vastaavaa toimielintä tarkastamaan toimintayksikön.

Kunnan toimielimen on heti ilmoitettava

tietoonsa tulleista puutteellisuuksista tai epäkohdista asianomaiselle lääninhallitukselle.

13 §

Virka-apu

Poliisi on velvollinen antamaan valvontaviranomaiselle virka-apua 11 ja 12 §:ssä tarkoitettun valvontatehtävän suorittamisessa sekä 17 §:ssä tarkoitettun keskeyttämisen ja käyttökiellon täytäntöönpanemisessa.

4 luku

Vaitiolovelvollisuus

14 §

Yksityisen palvelujen tuottajan vaitiolovelvollisuus

Yksityinen palvelujen tuottaja, sen palveluksessa olevat sekä muut sen tehtäviä suorittavat tai sen tiloissa työskentelevät henkilöt sekä palvelujen järjestämisessä asiantuntijoina käytetyt henkilöt eivät saa ilman asianomaisen henkilön tai, milloin hänellä ei ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa tai laillisen edustajansa lupaa ilmaista yksityistä tai perheen salaisuutta, josta he asemansa, tehtävänsä tai työnsä vuoksi ovat saaneet tietää.

Vaitiolovelvollisuus säilyy palvelussuhteen, työskentelyn tai tehtävän päättymisen jälkeen.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä asian ilmaisemista sille, jolla viran puolesta on oikeus saada asiasta tieto.

15 §

Virkamiehen vaitiolovelvollisuus

Virkamies tai muu julkisyhteisön palveluksessa oleva työntekijä samoin kuin luottamustehtävää hoitava, joka tässä laissa säädettyssä tehtävässä toimiessaan on saanut tietoja sosiaalipalvelujen tuottajan liike- tai ammattisalaisuudesta tai taloudellisesta asemasta taikka jonkun henkilökohtaisista asioista ja oloista, ei saa niitä ilmaista, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, suostu tietojen antamiseen.

5 luku

Määräykset, pakkokeinot ja seuraamukset

16 §

Määräykset ja pakkokeinot

Jos yksityinen sosiaalipalvelujen tuottaja ei ole täyttänyt ilmoitus- tai luvanhakuvelvollisuuttaan tai jos tässä laissa tarkoitettujen sosiaalipalvelujen antamisessa havaitaan puutteellisuuksia tai epäkohtia, lääninhallituksen on annettava määräys ilmoitus- tai lupavelvollisuuden täyttämistä tai puutteellisuuksien korjaamisesta taikka epäkohtien poistamisesta sekä samalla asetettava määräaika, jonka kuluessa tarpeelliset toimenpiteet on suoritettava.

Lääninhallituksella on oikeus velvoittaa asianomainen noudattamaan 1 momentissa tarkoitettua määräystä sakan uhalla tai uhallalla, että palvelutoiminta keskeytetään taikka että toimintayksikön tai sen osan käyttö kielletään.

17 §

Keskeyttäminen ja kieltö

Jos toiminnan järjestämisessä on menetelty tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti, lääninhallituksella on oikeus keskeyttää toiminta kokonaan tai osittain taikka kieltää toimintayksikön tai sen osan käyttö, kunnes puutteellisuus on korjattu tai epäkohta poistettu.

18 §

Luvan peruuttaminen

Lääninhallitus voi peruuttaa ympärivuorokautiseen sosiaalipalvelujen antamiseen myöntämänsä luvan, jos toiminnassa on olennaisesti rikottu tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä.

19 §

Vaitiolovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus tässä laissa tarkoitettusta vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta säädetään rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:ssä taikka 40 luvun 5 §:ssä.

6 luku

Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

20 §

Muutoksenhaku

Lääninhallituksen päätökseen haetaan muutosta lääninoikeudelta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Lääninoikeuden päätökseen haetaan muutosta muutoksenhausta hallintoasioissa annetun lain (154/50) mukaisesti korkeimmalta hallinto-oikeudelta.

Lääninhallituksen 16 §:n 2 momentin nojalla tekemästä uhkasakon asettamista koskevasta päätöksestä ei saa erikseen valittaa.

21 §

Täytäntöönpano

Lääninhallituksen antama toiminnan keskeyttämistä tai luvan peruuttamista samoin kuin toimintayksikön tai sen osan sekä laitteen käytön kieltämistä koskeva päätös voidaan panna muutoksenhausta huolimatta heti täytäntöön, jos se on asiakkaiden turvallisuuden kannalta välttämätöntä.

Muutoksenhakuviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

22 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

23 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan

ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

24 §

Kelpoisuutta koskeva siirtymäsäännös

Sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään henkilöstön kelpoisuudesta, ovat tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevan yksityisen palvelujen tuottajan palveluksessa olevat henkilöt edelleen kelpoisia tehtäviinsä.

Naantalissa 9 päivänä elokuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

25 §

Luvan hakemista koskeva siirtymäsäännös

Tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevien yksityisten palvelujen tuottajien on haettava 5 §:ssä tarkoitettu lupa tai tehtävä 6 §:ssä tarkoitettu ilmoitus kuuden kuukauden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

Jos palvelujen tuottajalla on lastensuojelulain 33 §:ssä tarkoitettu lääninhallituksen lupa, toimintaan ei erikseen tarvitse tämän lain perusteella hakea lupaa.

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*

N:o 604

Laki
sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Annettu Naantalissa 9 päivänä elokuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/82) 43 ja 44 §, näistä 43 § sellaisena kuin se on 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (736/92), ja
muutetaan 26 §:n 1 ja 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 3 päivänä huhtikuuta 1992 annetussa laissa (311/92), seuraavasti:

26 §
Perhekodilla tarkoitetaan lääninhallituksen luvan saanutta tai perhehoitajalaissa (312/92) tarkoitettua kunnan tai kuntayhtymän hyväksymää yksityiskotia, jossa annetaan perhehoitoa.

Perhehoitajasta säädetään perhehoitajalaissa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Naantalissa 9 päivänä elokuuta 1996

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*

N:o 605

Työaikalaki

Annettu Naantalissa 9 päivänä elokuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Lain soveltamisala

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan työsopimuslain (320/70) 1 §:n 1 momentissa tarkoitetun työsopimuksen sekä virkasuhteen perusteella tehtävään työhön, jollei toisin säädetä. Alle 18-vuotiaan tekemään työhön sovelletaan lisäksi nuorista työntekijöistä annettua lakia (998/93).

Mitä tässä laissa säädetään työntekijästä, sovelletaan myös virkamieheen ja viranhaltijaan, jollei toisin säädetä. Samoin, mitä tässä laissa säädetään työehtosopimuksesta, sovelletaan vastaavasti virkaehtosopimukseen.

2 §

Poikkeukset soveltamisalasta

Tätä lakia ei sovelleta:

1) työhön, jota siihen kuuluvien tehtävien ja muutoin työntekijän aseman perusteella on pidettävä yrityksen, yhteisön tai säätiön taikka sen itsenäisen osan johtamisena tai tällaiseen johtamistehtävään välittömästi rinnastettavana itsenäisenä tehtävänä;

2) työntekijöihin, jotka suorittavat uskon-

nollisia toimituksia evankelis-luterilaisessa kirkossa, ortodoksisessa kirkkokunnassa tai muussa uskonnollisessa yhteisössä;

3) työhön, jota työntekijä tekee kotonaan tai muutoin sellaisissa oloissa, ettei voida katsoa työnantajan asiaksi valvoa siihen käytettävän ajan järjestelyjä;

4) metsä-, metsänparannus- ja uittotyöhön eikä näihin liittyvään työhön lukuun ottamatta maastossa tehtävää koneellista metsä-, metsänparannus- ja puutavaran lähikuljetustyötä;

5) lasten päivähoidosta annetussa laissa (36/73) tarkoitettuun perhepäivähoitoon;

6) työnantajan perheenjäsenten työhön;

7) poronhoitoon;

8) kalastukseen ja siihen välittömästi liittyvään saaliin käsittelyyn;

9) työhön, jossa noudatettavasta työajasta on säädetty erikseen tai joka jonkin muun työaikaa koskevan lain soveltamisalaan kuuluvana on siinä vapautettu työajan rajoituksista; eikä

10) puolustuslaitoksen virkamiesten työajasta annetun lain (218/70) soveltamisalaan kuuluvien virkamiesten eikä rajavartiolaitoksen virkamiesten työhön, ellei asetuksella toisin säädetä.

Tämän lain 28 §:n 1 ja 2 momentin ja 29—32 §:n säännöksiä ei sovelleta mootto-

riajoneuvon kuljettajan työhön, jota koskee tieliikenteen sosiaalilainsäädännön yhdenmukaistamisesta annettu neuvoston asetus (ETY) n:o 3820/85.

Asetuksella voidaan säätää, että tätä lakia ei sovelleta virkamiehen tai viranhaltijan työhön, jossa toiminnan erityispiirteiden vuoksi työajan pituutta ei mitata tai määritellä ennalta taikka jossa virkamiehet tai viranhaltijat voivat itse päättää työajan pituudesta.

3 §

Työneuvoston lausunto

Tuomioistuimen, työsuojelupiirin työsuojelutoimiston, työnantajien tai työntekijöiden keskusjärjestön, valtiovarainministeriön, kirkon sopimusvaltuuskunnan, kunnallisen työmarkkinalaitoksen, Ahvenanmaan maakunnan maakuntahallituksen taikka Ahvenanmaan maakunnan kunnallisen sopimusvaltuuskunnan pyynnöstä työneuvosto antaa lausunnon tämän lain soveltamisesta tai tulokinnasta.

Tuomioistuin voi pyytää työneuvoston lausunnon omasta aloitteestaan tai asianosaisen vaatimuksesta.

2 luku

Työajaksi luettava aika

4 §

Työaika

Työajaksi luetaan työhön käytetty aika sekä aika, jonka työntekijä on velvollinen olemaan työpaikalla työnantajan käytettävissä.

Jäljempänä 28 §:ssä tarkoitettuja tai sopimukseen perustuvia päivittäisiä lepoaikoja ei lueta työaikaan, jos työntekijä saa näinä aikoina esteettömästi poistua työpaikalta.

Matkaan käytettyä aikaa ei lueta työaikaan, ellei sitä samalla ole pidettävä työsuorituksena.

5 §

Varallaoloaika

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia, että työntekijän on oltava asunnossaan tai muualla tavoitettavissa niin, että hänet voidaan tarvittaessa kutsua työhön. Varallaoloaikaa

ei lueta työaikaan. Varallaoloajan pituus ja varallaolon toistuvuus eivät saa haitata kohtuuttomasti työntekijän vapaa-ajan käyttöä.

Varallaolosta sovittaessa on sovittava myös siitä suoritettavasta korvauksesta. Korvauksen määrässä on otettava huomioon varallaolosta työntekijän vapaa-ajan käytölle aiheutuvat rajoitukset. Varallaoloon työntekijän asunnossa käytetystä ajasta on vähintään puolet korvattava joko rahassa tai vastaavalla säännöllisenä työaikana annettavalla vapaa-ajalla.

Jos varallaolo on työn laadun ja erittäin pakottavien syiden vuoksi välttämätöntä, ei julkisen yhteisön virkamies tai viranhaltija saa kieltäytyä siitä.

3 luku

Säännöllinen työaika

6 §

Yleissäännös

Säännöllinen työaika on enintään kahdeksan tuntia vuorokaudessa ja 40 tuntia viikossa.

Viikoittainen säännöllinen työaika voidaan järjestää myös keskimäärin 40 tunniksi enintään 52 viikon ajanjakson aikana.

7 §

Jaksotyöaika

Säännöllinen työaika saadaan 6 §:ssä säädetystä poiketen järjestää niin, että se on kolmen viikon pituisena ajanjaksona enintään 120 tuntia tai kahden viikon pituisena ajanjaksona enintään 80 tuntia:

1) poliisi-, tulli-, posti-, tele-, puhelin- ja radiolaitoksissa, ei kuitenkaan näiden laitosten kone- ja korjauspajoissa eikä rakennustöissä;

2) sairaaloissa, terveyskeskuksissa, koko vuorokauden toimivissa lasten päiväkodeissa, kesäsiirtoloissa, huolto- ja muissa vastaavissa laitoksissa sekä vankiloissa;

3) henkilö- ja tavarankuljetuksissa, kanavilla, kääntösilloilla ja losseilla;

4) aluksen ja rautatievaunun lastaus- ja purkaustyössä;

5) alusten koeajon aikana tehtävässä työssä;

6) maastossa tehtävässä koneellisessa met-

sä-, metsänparannus- ja puutavaran lähikuljetustyössä;

7) kotitaloustyössä;

8) vartiointityössä;

9) meijeriliikkeissä;

10) majoitus- ja ravitsemisliikkeissä; sekä

11) taide- ja huvittelulaitoksissa sekä elokuvien valmistamoissa ja tarkastamoissa, ei kuitenkaan näiden laitosten työpajoissa.

Työn tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi tai työntekijöille epätarkoituksenmukaisten työvuorojen välttämiseksi voidaan säännöllinen työaika 1 momentissa säädetystä poiketen järjestää niin, että se on kahden toisiaan seuraavan kolmen viikon ajanjakson aikana tai kolmen toisiaan seuraavan kahden viikon ajanjakson aikana enintään 240 tuntia. Säännöllinen työaika ei saa kummankaan kolmen viikon ajanjakson aikana ylittää 128 tuntia eikä yhdenkään kahden viikon ajanjakson aikana 88 tuntia.

8 §

Moottoriajoneuvon kuljettajan työaika

Moottoriajoneuvon kuljettajan vuorokautinen työaika saa olla enintään 11 tuntia vuorokausilepoa seuraavan 24 tunnin yhdenjaksoisen ajanjakson aikana.

Jos moottoriajoneuvon kuljettajan työtä ei voida muulla tavoin järjestää tarkoituksenmukaisesti, saadaan vuorokautista työaikaa pidentää enintään 13 tunniksi, jos työaika ei ylitä 22 tuntia pidennetyin työajan jälkeistä vuorokausilepoa seuraavan 48 tunnin ajanjakson aikana.

9 §

Työehtosopimukseen perustuva säännöllinen työaika

Työnantaja tai sellainen työnantajien yhdistys, jonka toimintapiiri käsittää koko maan, sekä työntekijöiden yhdistys, jonka toimintapiiri käsittää koko maan, voivat työehtosopimuksessa sopia säännöllisestä työajasta 6—8 §:n säännöksistä poiketen. Työehtosopimukseen perustuva säännöllinen työaika saa olla keskimäärin enintään 40 tuntia viikossa enintään 52 viikon ajanjakson aikana.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja työehtosopimuksen määräyksiä työnantaja saa soveltaa niidenkin työntekijöiden työsuhteissa,

jotka eivät ole työehtosopimukseen sidottuja mutta joiden työsuhteissa muutoin noudetaan työehtosopimuksen määräyksiä. Edellä tarkoitettuja määräyksiä saadaan noudattaa työehtosopimuksen lakkaamisen jälkeen uuden työehtosopimuksen voimaantuloon saakka niissä työsuhteissa, joissa määräyksiä saatisiin soveltaa, jos työehtosopimus olisi edelleen voimassa. Jos uutta työehtosopimusta ei tehdä kuuden kuukauden kuluessa edellisen lakkaamisesta, molemmilla sopijapuolilla on oikeus ilmoittaa, että työehtosopimuksen edellä tarkoitettujen määräysten soveltaminen on lopetettava tuolloin kuluvan tasoittumisjakson päättyessä. Ilmoitus on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen kuluvan tasoittumisjakson päättymistä.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään työnantajasta sekä työnantajien yhdistyksestä, jonka toimintapiiri käsittää koko maan, sovelletaan vastaavasti asianomaiseen valtiosopimusviranomaiseen, kuntaan, kuntayhtymään, kunnalliseen työmarkkinalaitokseen, evankelisluterilaiseen kirkkoon ja ortodoksisen kirkkokuntaan, seurakuntaan, seurakuntaliittoon ja muuhun seurakuntien yhtymään sekä Ahvenanmaan maakunnan maakuntahallitukseen ja Ahvenanmaan maakunnan kunnalliseen sopimusvaltuuskuntaan.

10 §

Työsopimuslain 17 §:ssä tarkoitettuun työehtosopimukseen perustuva sopimus säännöllisestä työajasta

Työnantaja, jonka on noudatettava työehtosopimusta työsopimuslain 17 §:n nojalla, ja työehtosopimuksessa tarkoitettu luottamusmies tai, jollei tällaista ole valittu, muu henkilöstön edustaja tai, jollei tällaista ole valittu, henkilöstö tai henkilöstöryhmä yhdessä, voivat sopia säännöllisen työajan järjestelyistä mainitussa työehtosopimuksessa määrättyllä tavalla ja siinä määrättyissä rajoissa. Sopimusta tehtäessä ei kuitenkaan tarvitse noudattaa työehtosopimuksen sopijapuolten paikallisen sopimuksen hyväksyttämiseen liittyviä määräyksiä.

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia 1 momentissa tarkoitettujen sopimuksen rajoissa sen yksityiskohtaisesta soveltamisesta.

Jos työntekijät eivät ole valinneet 1 momentissa tarkoitettua luottamusmiestä tai muuta edustajaa, työnantajan on varattava

heille tilaisuus valita keskuudestaan edustaja ennen neuvottelujen aloittamista.

11 §

Paikallisen sopimuksen tekeminen

Edellä 10 §:ssä tarkoitettu sopimus säännöllisestä työajasta on tehtävä kirjallisesti, jolleivät sopijapuolet pidä sitä tarpeettomana tai jollei työehtosopimuksesta muuta johdu. Jos sopimus on voimassa yli kaksi viikkoa, se on kuitenkin aina tehtävä kirjallisesti.

Toistaiseksi tehty sopimus voidaan irtisanoa päättymään työajan tasoittumisjakson päättyessä. Irtisanomisaika on kaksi viikkoa, jollei toisin ole sovittu. Vuotta pidempi määräaikainen sopimus voidaan irtisanoa neljän kuukauden kuluttua sopimuksen tekemisestä niin kuin toistaiseksi tehty sopimus.

Edellä 10 §:ssä tarkoitettu työntekijöiden edustajan tekemä sopimus on annettava työntekijöille tiedoksi viimeistään viikkoa ennen sen soveltamisen alkamista. Sopimus sitoo kaikkia niitä työntekijöitä, joita sopimuksen tehneen työntekijöiden edustajan on katsottava edustavan. Työntekijällä on kuitenkin oikeus noudattaa aikaisempaa työaikaansa, jos hän ilmoittaa siitä työnantajalle viimeistään kahta päivää ennen sopimuksen soveltamista.

12 §

Lakiin perustuva paikallinen sopimus säännöllisestä työajasta

Jollei työehtosopimuksesta muuta johdu, työnantaja ja työntekijä voivat sopia vuorokautisen säännöllisen työajan pidentämisestä enintään yhdellä tunnilla. Säännöllisen työajan tulee tällöin tasoittua keskimäärin 40 tunniksi viikossa enintään neljän viikon ajanjakson aikana. Viikoittainen työaika saa olla enintään 45 tuntia.

Maataloustyössä säännöllisen työajan tulee tasoittua keskimäärin 40 tunniksi viikossa enintään kolmen kuukauden ajanjakson aikana.

13 §

Liukuva työaika

Työnantaja ja työntekijä voivat 6 §:n 1 momentista sekä työehtosopimuksen säännöllisen työajan pituutta ja sijoittamista kos-

kevistä määräyksistä poiketen sopia liukuvasta työajasta niin, että työntekijä voi sovitussa rajoissa määrätä työnsä päivittäisen alkamis- ja päättymisajankohdan. Sovittaessa liukuvasta työajasta on sovittava ainakin kiinteästä työajasta, työajan vuorokautisesta liukumaraajasta, lepoaikojen sijoittamisesta sekä säännöllisen työajan ylitysten ja alitusten enimmäiskertymästä.

Liukuvassa työajassa säännöllistä vuorokautista työaika lyhentää tai pidentää liukuma-aika, joka voi olla enintään kolme tuntia. Viikoittainen säännöllinen työaika on keskimäärin enintään 40 tuntia. Edellä 1 momentissa mainittu enimmäiskertymä saa olla enintään 40 tuntia.

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia, että työajan ylitysten kertymää vähennetään työntekijälle annettavalla vapaa-ajalla.

14 §

Poikkeuksellinen säännöllinen työaika

Jos työ on laadultaan sellaista, että sitä suoritetaan vain aika ajoin sen vuorokautisen työajan kuluessa, jona työntekijän on oltava valmiina työhön, työsuojelupiirin työsuojelulautakunnan poikkeuslupajaosto voi antaa määräämillään ehdoilla luvan poiketa 6 §:n säännöksistä.

Työnantajien ja työntekijöiden yhdistyksillä, joiden toimintapiiri käsittää koko maan, on myös oikeus sopia 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa säännöllisestä työajasta 6 §:n säännöksistä poiketen 40 §:ssä säädetyllä tavalla.

Työsuojelupiirin työsuojelulautakunnan poikkeuslupajaosto voi määräämillään ehdoilla antaa luvan järjestää työaika 7 §:ssä säädetyllä tavalla sellaisissakin töissä, joita ei kyseisessä säännöksessä ole mainittu, jos se on välttämätöntä.

15 §

Lyhennetty työaika

Työntekijän oikeudesta osittaiseen hoitopaaseen säädetään työsuomalain 34 d—34 h §:ssä. Jos työntekijä haluaa muista sosiaalisista tai terveydellisistä syistä tehdä työtä säännöllistä työaika lyhyemmän ajan, työnantajan on pyrittävä järjestämään työt niin, että työntekijä voi tehdä osa-aikatyötä.

Työnantajan ja työntekijän on tehtävä 1 momentissa tarkoitettu osa-aikatyöstä määrääkain enintään 26 viikkoa kerrallaan voimassa oleva sopimus, josta käy ilmi ainakin vuorokautisen ja viikoittaisen työajan pituus.

16 §

Vuorokauden ja viikon vaihtuminen

Vuorokautena ja viikkona noudatetaan kalenterivuorokautta ja -viikkoa, jollei toisin sovita.

4 luku

Säännöllisen työajan ylittäminen

17 §

Lisä- ja ylityö

Lisätyötä on työnantajan aloitteesta sovitun työajan lisäksi tehty työ, joka ei ylitä 6 tai 7 §:ssä säädettyä, 9, 10 tai 12 §:n nojalla sovittua tai 14 §:n mukaista säännöllistä työaika.

Ylityötä on työnantajan aloitteesta 1 momentissa tarkoitettua säännöllisen työajan lisäksi tehty työ.

18 §

Työntekijän suostumus

Ylityötä saa teettää vain työntekijän kutakin kertaa varten erikseen antamalla suostumuksella. Työntekijä voi kuitenkin antaa suostumuksensa määrätyksi lyhyehköksi ajanjaksoksi kerrallaan, jos tämä on työn järjestelyjen kannalta tarpeen.

Lisätyötä saa teettää vain työntekijän suostumuksella, jollei lisätyöstä ole sovittu työ-sopimuksessa. Työntekijällä on tällöin kuitenkin oikeus perustellusta henkilökohtaisesta syystä kieltäytyä lisätyöstä työvuoroluetteloon merkittyinä vapaapäivinä.

Sopiessaan 5 §:ssä tarkoitettua varallaolosta työntekijä antaa samalla suostumuksensa varallaoloaikana tarvittavaan lisä- ja ylityöhön.

Jos lisä- tai ylityön tekeminen on työn laadun ja erittäin pakottavien syiden vuoksi välttämätöntä, ei julkisen yhteisön virkamies tai viranhaltija saa kieltäytyä siitä.

19 §

Ylityön enimmäismäärät

Ylityötä saadaan teettää enintään 138 tuntia neljän kuukauden ajanjakson aikana, kuitenkin enintään 250 tuntia kalenterivuodessa.

Työnantaja ja 10 §:ssä tarkoitettujen työntekijöiden edustajat tai henkilöstö taikka henkilöstöryhmä yhdessä voivat sopia lisäylityön tekemisestä. Lisäylityön enimmäismäärä on 80 tuntia kalenterivuodessa. Edellä 1 momentissa säädettyä 138 tunnin enimmäistuntimäärää ei saa kuitenkaan ylittää.

Työnantajien ja työntekijöiden yhdistykset, joiden toimintapiiri käsittää koko maan, voivat työehtosopimuksella sopia 1 momentissa säädetystä ajanjaksosta toisin. Työehtosopimukseen perustuva ajanjakso saa kuitenkin olla enintään 12 kuukautta, ja ylityön vuosittaisen enimmäismäärän tulee vastata 1 ja 2 momentissa säädettyä enimmäismääriä.

20 §

Aloittamis- ja lopettamistyö

Aloittamis- ja lopettamistyöllä tarkoitetaan työtä:

1) joka on välttämätöntä, jotta työpaikan muut työntekijät voivat tehdä työtä koko säännöllisen työaikansa;

2) jota 39 §:n 2 momentissa tarkoitettu työntekijä tekee välittömästi ennen kuin hänen johdettaviensa työaika alkaa tai sen päätyttyä; tai

3) joka on vuorotyössä tarpeen tietojen vaihtamiseksi työvuorojen vaihtuessa.

Aloittamis- ja lopettamistyöstä voidaan sopia työehtosopimuksella. Sitä saa teettää enintään viisi tuntia viikossa 19 §:ssä säädettyjen ylityön enimmäismäärien lisäksi.

21 §

Hätätyö

Kun ennalta arvaamaton tapahtuma on aiheuttanut keskeytyksen säännöllisessä toiminnassa tai vakavasti uhkaa johtaa sellaiseen keskeytykseen tai hengen, terveyden tai omaisuuden vaarantumiseen, saa säädettyjä tai sovittuja säännöllisiä työaikoja pidentää siinä määrin kuin mainitut syyt sitä edellyttävät, kuitenkin enintään kahden viikon ajan.

Hätätyötä ei lueta 19 §:ssä tarkoitettuihin ylityöaikoihin. Hätätyössä saa myös poiketa

26—31 §:n sekä 33 §:n 1 momentin säännöksistä.

Työnantajan on viivytyksettä tehtävä työsuojeluviranomaiselle kirjallinen ilmoitus hätätyön syystä, laajuudesta ja todennäköisestä kestoajasta. Työnantajan on varattava työntekijöiden luottamusmiehelle tai, jos tällaista ei ole valittu, työsuojeluvaltuutetulle tilaisuus liittää ilmoitukseen lausuntonsa. Työsuojeluviranomainen voi tutkittuaan asian joko jättää sen saamansa ilmoituksen varaan tai ryhtyä toimenpiteisiin hätätyön rajoittamiseksi tai lopettamiseksi.

22 §

Lisä- ja ylityöstä maksettava korvaus

Lisätyöstä on maksettava vähintään sovulta työajalta maksettavaa palkkaa vastaava korvaus.

Säännöllisen työajan määräytyessä 6, 9, 10, 12 tai 13 §:ssä säädetyllä tavalla on vuorokautisen säännöllisen työajan ylittävältä kahdelta ensimmäiseltä työtunnilta maksettava 50 prosentilla ja seuraavilta 100 prosentilla korotettu palkka. Viikoittaisen säännöllisen työajan ylittäviltä työtunneilta on maksettava 50 prosentilla korotettu palkka.

Työn jatkuttua jaksotyössä koko kahden tai kolmen viikon ajanjakson on 12 tai 18 ensimmäiseltä säännöllisen työajan ylittävältä työtunnilta aloittamis- ja lopettamistyö mukaan lukien maksettava 50 prosentilla ja näitä seuraavilta työtunneilta 100 prosentilla korotettu palkka. Jos ajanjakso on keskeytynyt sen johdosta, että työntekijän työsuhde on päättynyt tai että hän ei ole voinut olla työssä loman, sairauden tai muun hyväksyttävän syyn vuoksi, lasketaan, kuinka monta tuntia keskimääräinen työaika kesken jääneenä ajanjaksona on työhön käytettyinä vuorokausina kahdeksaa tuntia pidempi. Tämän tuntimäärän kahdelta ensimmäiseltä keskimääräiseltä ylityötunnilta on maksettava 50 prosentilla ja seuraavilta tunneilta 100 prosentilla korotettu palkka.

Jos säännöllinen työaika perustuu 14 §:ssä tarkoitettuun poikkeuslupaan tai työehtosopimukseen, on luvassa tai sopimuksessa mainittava perusteet, joiden mukaan ylityöstä maksettava korotettu palkka lasketaan.

23 §

Lisä- ja ylityökorvaus vapaa-aikana

Lisä- tai ylityöstä maksettava palkka voidaan sopia vaihdettavaksi osaksi tai kokonaan vastaavaan vapaa-aikaan työntekijän säännöllisenä työaikana. Ylityötä vastaavan vapaa-ajan pituus lasketaan noudattaen soveltuvin osin, mitä 22 §:ssä säädetään.

Vapaa-aika on annettava kuuden kuukauden kuluessa lisä- tai ylityön tekemisestä, jollei toisin sovita. Työnantajan ja työntekijän on pyrittävä sopimaan vapaa-ajan ajankohdasta. Jos siitä ei voida sopia, työnantaja määrää ajankohdan, jollei työntekijä vaadi korvauksen suorittamista rahassa.

Työnantaja ja työntekijä voivat 1 ja 2 momentissa säädetyistä poiketen sopia, että lisä- tai ylityöstä korvauksena annettava vapaa-aika yhdistetään vuosilomalain 4 a §:ssä tarkoitettuun säästövapaaseen. Vapaa-ajasta on tällöin soveltuvin osin voimassa, mitä vuosilomalaissa säädetään säästövapaasta.

24 §

Työsopimuksen päättyminen kesken tasoittumisjakson

Jos työaika on tämän lain nojalla määrätty tai sovittu keskimääräiseksi tai jos on sovittu liukuvasta työajasta ja työsuhde päättyy ennen kuin työaika on tasoittunut keskimäärin 40 tuntiin viikossa, lasketaan, kuinka monta tuntia keskimääräinen työaika on viikkoa kohti 40 tuntia pidempi, ja tämän tuntimäärän ylittäviltä tunneilta maksetaan säännöllisen työajan palkkaa vastaava korvaus.

Edellä 1 momentissa säädetyllä tavalla on vastaavasti korvattava myös lisätyö.

Jos keskimääräinen työaika on viikkoa kohti 40 tuntia tai tätä lyhyempää sopimukseen perustuvaa säännöllistä työaikaa lyhyempi, on työnantajalla oikeus vähentää vastaava määrä työntekijän palkasta.

25 §

Lisä- ja ylityökorvauksen perusosan laskeminen

Jos työntekijän palkka määräytyy tuntia pidemmältä ajalta, lasketaan tunnilta suoritettava palkka jakamalla sopimuksen mukainen palkka säännöllisen työajan mukaisella tuntimäärällä. Suorituspalkalla tehtävässä

työssä tuntipalkka lasketaan jakamalla suorituspalkka työn suorittamiseen käytetyllä tuntimäärällä.

Jos palkkaukseen sisältyy luontoisetuja, ne on otettava huomioon tässä pykälässä tarkoitettua palkkaa laskettaessa. Säännöllisen työajan ansioon ei lueta työntekijän työsuorituksesta riippumatonta enintään kaksi kertaa vuodessa suoritettavaa voitto- tai muuta vastaavaa palkkiota.

Edellä 1 momentissa säädetystä poiketen voidaan sopia tunnilta suoritettavan palkan laskemisesta siten, että säännöllisen työajan ansio jaetaan vuotuisesta säännöllisestä työajasta lasketulla keskimääräisellä jakajalla tai muulla jakajalla, joka keskimäärin vastaa 1 momentissa säädettyjä perusteita.

5 luku

Yö- ja vuorotyö

26 §

Yötyö

Työ, jota tehdään kello 23:n ja 6:n välisenä aikana, on yötyötä. Työnantajan on työsuojeluviranomaisen pyynnöstä ilmoitettava tälle säännöllisesti teettämästään yötyöstä. Yötyötä saa teettää:

- 1) jaksotyössä;
- 2) työssä, joka on järjestetty kolmeen tai sitä useampaan vuoroon;
- 3) työssä, joka on järjestetty kahteen vuoroon, kuitenkin enintään kello 1:een saakka;
- 4) yleisten teiden, katujen ja lentokenttien kunnossapito- ja puhtaanapitotyössä;
- 5) apteekkeissa;
- 6) sanoma- ja aikakauslehdissä, uutis- ja kuvatoimistoissa sekä muissa tiedotusvälineissä tehtävässä työssä ja sanomalehtien jakelutyössä;
- 7) sellaisissa huolto- ja korjaustöissä, jotka ovat välttämättömiä yrityksissä, yhteisöissä tai säätioissa suoritettavan työn säännöllisen kulun ylläpitämiseksi tai töissä, joita ei voida suorittaa samanaikaisesti työpaikalla tehtävän säännöllisen työn kanssa tai jotka ovat välttämättömiä vahinkojen estämiseksi tai niiden rajoittamiseksi;
- 8) turvetyömailla turpeen nostokautena;
- 9) sahalaitosten kuivaamoissa;
- 10) kasvihuoneiden ja kuivauslaitosten lämmityksessä;

11) työntekijän suostumuksella kiireellisessä kylvö- ja sadonkorjuutyössä, välittömästi kotieläinten poikimiseen ja sairauden hoitoon liittyvässä työssä sekä muussa sellaisessa maataloustyössä, jonka tekemistä ei sen luonteen vuoksi voida siirtää myöhemmäksi;

12) työntekijän suostumuksella leipomoissa; kello 5:n ja 6:n välisenä aikana tehtävään työhön suostumusta ei kuitenkaan tarvita;

13) työssä, jota sen luonteen vuoksi tehdään lähes yksinomaan yöllä; sekä

14) työsuojelupiirin työsuojelulautakunnan poikkeuslupajaoston luvalla ja sen määräämin ehdoin työssä, jossa työn tekninen laatu tai muut erityiset syyt sitä vaativat.

Asetuksella säädettävissä tai 40 §:n 1 momentissa tarkoitettulla työehtosopimuksella sovituisia erityisen vaarallisissa tai ruumiillisesti tai henkisesti huomattavan rasittavissa töissä työaika saa olla enintään kahdeksan tuntia vuorokaudessa, jos työtä tehdään yötyönä.

27 §

Vuorotyö ja yövuorot jaksotyössä

Vuorotyössä vuorojen on vaihduttava säännöllisesti ja muututtava ennakoitavasti sovittuun ajanjaksoon. Vuorojen katsotaan vaihtuvan säännöllisesti, kun vuoro jatkuu enintään yhden tunnin yhdessä työhön sijalle tulleen vuoron kanssa tai kun vuorojen väliin jää enintään yhden tunnin aika. Työsuojelupiirin työsuojelulautakunnan poikkeuslupajaosto voi myöntää luvan poiketa siitä, mitä tämän momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään.

Jaksotyössä työntekijällä saa työvuoroluettelon mukaan teettää peräkkäin enintään seitsemän työvuoroa yötyötä. Yövuorolla tarkoitetaan työvuoroa, josta vähintään kolme tuntia sijoittuu kello 23:n ja 6:n väliseen aikaan.

6 luku

Lepoajat ja sunnuntaityö

28 §

Päivittäiset lepoajat

Jos vuorokautinen työaika on kuutta tuntia pidempi eikä työntekijän työpaikalla ole ole työn jatkumisen kannalta välttämätöntä, on

hänelle annettava työvuoron aikana säännöllinen vähintään tunnin kestävä lepoaika, jonka aikana työntekijä saa esteettömästi poistua työpaikaltaan. Työnantaja ja työntekijä voivat sopia lyhyemmästä, kuitenkin vähintään puolen tunnin pituisesta lepoajasta. Lepoaikaa ei saa sijoittaa välittömästi työpäivän alkuun eikä loppuun. Jos työaika ylittää vuorokaudessa 10 tuntia, työntekijällä on halutessaan oikeus pitää enintään puoli tuntia kestävä lepoaika kahdeksan tunnin työskentelyn jälkeen.

Jos työaika vuorotyössä tai jaksotyössä on kuutta tuntia pidempi, on työntekijälle annettava vähintään puoli tuntia kestävä lepoaika tai tilaisuus aterioida työn aikana.

Moottoriajoneuvon kuljettajalle on annettava jokaista 5 tunnin 30 minuutin pituista työjaksoa kohti vähintään 30 minuutin pituinen tauko yhdessä tai kahdessa erässä.

29 §

Vuorokausilepo

Työntekijälle on annettava jokaisen työvuoron alkamista seuraavan 24 tunnin aikana 6, 9, 10, 12 ja 13 §:ssä tarkoitetuissa töissä vähintään 11 tunnin sekä 7 §:ssä tarkoitetuissa töissä vähintään yhdeksän tunnin pituinen keskeytymätön lepoaika, jollei kysymyksessä ole 14 §:ssä tarkoitettu tai varalloaikana tehty työ eikä jäljempänä säädetystä muuta johdu. Jos työn tarkoituksenmukainen järjestely edellyttää, työnantaja ja 10 §:ssä tarkoitettu työntekijöiden edustaja voivat sopia tilapäisestä vuorokausilevon lyhentämisestä työntekijän suostumuksella. Vuorokausilepoa voidaan lyhentää myös liukuvassa työajassa työntekijän päättäessä työhön tulonsa ja lähtönsä ajankohdista. Vuorokausilevon tulee kuitenkin olla vähintään seitsemän tuntia.

Työn järjestelyjen tai toiminnan luonteen niin edellyttäessä voidaan siitä, mitä 1 momentissa säädetään, poiketa tilapäisesti, enintään kuitenkin kolmen peräkkäisen vuorokausilevon aikana kerrallaan:

1) kun työntekijän työvuoro muuttuu 27 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla;

2) jos työtä tehdään useita jaksoja vuorokaudessa;

3) jos työntekijän työpaikka ja asuinpaikka tai hänen eri työpaikkansa ovat kaukana toisistaan;

4) kausiluonteisessa työssä ennalta arvaamattoman ruuhkahuipun hoitamiseksi;

5) tapaturman ja tapaturmanvaaran yhteydessä;

6) turvallisuus- ja vartiointityössä, joka edellyttää jatkuvaa läsnäoloa omaisuuden tai henkilöiden suojelemiseksi; tai

7) työssä, joka on välttämätöntä toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

Jos vuorokausilepoa on lyhennetty 2 momentissa säädetyllä perusteella, lepoajan on kuitenkin oltava vähintään viisi tuntia. Työntekijälle on annettava lyhennetyn vuorokausilevon korvaavat lepoajat mahdollisimman nopeasti, viimeistään kuitenkin yhden kuukauden kuluessa.

30 §

Moottoriajoneuvon kuljettajan vuorokausilepo

Moottoriajoneuvon kuljettajalle on annettava vähintään 10 tuntia kestävä yhdenjaksoinen lepoaika jokaisena 24 peräkkäisen tunnin jaksona.

Kuljetustehtävän vaatiessa saadaan 1 momentissa tarkoitettu vuorokautinen lepoaika lyhentää vähintään seitsemäksi tunniksi kaksi kertaa seitsemän peräkkäisen 24 tunnin jaksona.

31 §

Viikoittainen vapaa-aika

Työaika on järjestettävä niin, että työntekijä saa kerran viikossa vähintään 35 tuntia kestävä keskeytymättömän vapaa-ajan, joka on mikäli mahdollista sijoitettava sunnuntain yhteyteen. Viikoittainen vapaa-aika voidaan järjestää keskimäärin 35 tunniksi 14 vuorokauden ajanjakson aikana. Vapaa-ajan tulee olla kuitenkin vähintään 24 tuntia viikossa.

Keskeytymättömässä vuorotyössä vapaa-aika voidaan järjestää keskimäärin 35 tunniksi, enintään 12 viikon aikana. Vapaa-ajan tulee olla kuitenkin vähintään 24 tuntia viikossa. Teknisten olosuhteiden tai työn järjestelyjen niin edellyttäessä voidaan menetellä vastaavalla tavalla, jos siihen on työntekijän suostumus.

Tässä pykälässä säädetystä voidaan poiketa, jos säännöllinen työaika on vuorokaudessa enintään kolme tuntia, sekä maatalouden

kotieläinten hoitotyössä ja kiireellisessä kylvö- ja sadonkorjuutyössä.

22 §:ssä säädetään ylityöstä maksettavan korotetun palkan laskemisesta.

32 §

Viikoittaisesta vapaa-ajasta poikkeaminen

Jos työntekijää tarvitaan tilapäisesti työhön hänen vapaa-aikanaan yrityksessä, yhteisössä tai säätiössä suoritettavan työn säännöllisen kulun ylläpitämiseksi tai jos työn tekninen laatu ei salli joidenkin työntekijöiden täydellistä vapauttamista työstä, voidaan poiketa siitä, mitä 31 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään.

Työntekijälle on korvattava 1 momentissa tarkoitettuun työhön käytetty aika lyhentämällä hänen säännöllistä työaikaansa yhtä pitkällä ajalla kuin hän ei ole saanut 31 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä vapaa-aikaa. Työaikaa on lyhennettävä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työn tekemisestä, jollei toisin sovita. Työntekijän suostumuksella tällainen työ voidaan korvata myös suorittamalla yli- ja sunnuntaityökorvausten lisäksi erillinen 25 §:ssä tarkoitettu ylityökorvauksen perusosan mukaan määräytyvä rahakorvaus.

Jos maatalouden kotieläinten hoitotyössä tai kiireellisessä kylvö- ja sadonkorjuutyössä on poikettu siitä, mitä 31 §:n 1 tai 2 momentissa säädetään, saamatta jäänyt viikoittainen vapaa-aika on korvattava 2 momentissa säädetyllä tavalla.

33 §

Sunnuntaityö

Sunnuntaina tai kirkollisena juhlapäivänä saa teettää työtä vain, jos sitä laatunsa vuoksi tehdään säännöllisesti mainittuina päivinä tai jos siitä on työsopimuksella sovittu taikka jos työntekijä antaa siihen erikseen suostumuksensa.

Säännöllisenä työaikana tehdystä sunnuntaityöstä on maksettava 100 prosentilla korotettu palkka. Jos työ on lisä-, yli- tai hätätyötä, on siitä suoritettava myös 22 tai 23 §:n mukaan määräytyvä korvaus, joka lasketaan työntekijän korottamattomasta palkasta.

Sunnuntaityöstä maksettavaa korotettua palkkaa laskettaessa on noudatettava, mitä

7 luku

Työaika-asiakirjat

34 §

Työajan tasoittumisjärjestelmä

Jos säännöllinen työaika on järjestetty 6 §:n 2 momentissa taikka 7, 9, 10 tai 12 §:ssä tarkoitettulla tavalla keskimääräiseksi, on työtä varten ennakolta laadittava työajan tasoittumisjärjestelmä vähintään ajaksi, jonka kuluessa säännöllinen työaika tasoittuu säädettyyn keskimäärään.

Valmistellessaan tai aikoessaan muuttaa työajan tasoittumisjärjestelmää työnantajan on varattava työntekijöiden luottamusmiehelle tai, jollei tällaista ole valittu, työsuojeluvaltuutetulle tai, jollei työpaikalla ole työsuojeluvaltuutettuakaan, työntekijöille tilaisuus esittää mielipiteensä. Luonnokseen perehtymiseen on varattava riittävä aika.

Työajan tasoittumisjärjestelmän muutoksesta on ilmoitettava työntekijälle hyvissä ajoin.

35 §

Työvuoroluettelo

Jokaiselle työpaikalle on laadittava työvuoroluettelo, josta käyvät ilmi työntekijän säännöllisen työajan alkamisen ja päättymisen sekä 28 §:ssä tarkoitettujen lepoaikojen ajankohdat. Työvuoroluettelo on laadittava samaksi ajanjaksoksi kuin työajan tasoittumisjärjestelmä, jollei se tasoittumisjakson pituuden tai suoritettavan työn epäsäännöllisyyden vuoksi ole erittäin vaikeata. Työvuoroluettelo on kuitenkin laadittava niin pitkälle ajanjaksolle kuin mahdollista. Työvuoroluettelo laadittaessa on työntekijän tai tämän 34 §:n 2 momentissa tarkoitettun edustajan vaatimuksesta noudatettava, mitä mainitussa momentissa säädetään.

Työvuoroluettelo on saatettava kirjallisesti työntekijöiden tietoon hyvissä ajoin, viimeistään viikkoa ennen siinä tarkoitettun ajanjakson alkamista. Tämän jälkeen työvuoroluettelo saa muuttaa vain työntekijän suostu-

muksella tai töiden järjestelyihin liittyvästä painavasta syystä.

36 §

Poikkeuslupa

Jos työvuoroluettelon laatiminen on työn epäsäännöllisen luonteen vuoksi erittäin vaikeaa, työsuojelupiirin työsuojelulautakunnan poikkeuslupajaosto voi myöntää siitä vapautuksen osittain tai kokonaan. Poikkeuslupasa voidaan määrätä, että työvuoroluettelosta käy ilmi viikoittainen vapaa-aika.

Jos poikkeuslupajaosto on myöntänyt työnantajalle 1 momentissa tarkoitetun vapautuksen eivätkä työolosuhteet ole luvan myöntämisen jälkeen muuttuneet olennaisesti, työnantaja ja 10 §:ssä tarkoitettu työntekijöiden edustaja voivat sopia poikkeuslupajaoston myöntämän vapautuksen jatkamisesta.

37 §

Työaikakirjanpito

Työnantajan on kirjattava tehdyt työtunnit ja niistä suoritettavat korvaukset työntekijöittäin. Kirjanpitoon on merkittävä joko säännöllisen työajan työtunnit, lisä-, yli-, hätä- ja sunnuntaityötunnit sekä niistä suoritettavat korvaukset tai kaikki tehdyt työtunnit samoin kuin erikseen yli-, hätä- ja sunnuntaityötunnit sekä niistä suoritettavat korotusosat. Jos työntekijän kanssa on tehty 39 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettu sopimus, on luetteloon merkittävä arvioitu lisä-, yli- ja sunnuntaityön määrä kuukaudessa. Työnantajan on säilytettävä työaikakirjanpito vähintään 38 §:ssä säädetyn kanneajan päättymiseen asti.

Työaikakirjanpito sekä työnantajan ja työntekijöiden edustajan tai työntekijän 10 ja 12 §:n nojalla tekemä kirjallinen sopimus on vaadittaessa näytettävä työsuojelutarkastuksen toimittajalle sekä työntekijöiden luottamusmiehelle tai, jollei tällaista ole valittu, työsuojeluvaltuutetulle. Työntekijällä tai hänen valtuuttamallaan on pyynnöstä oikeus saada kirjallinen selvitys työvuoroluetteloiden ja työaikakirjanpidon työntekijää koskevista merkinnöistä.

Työsuojeluviranomaiselle on pyydettyessä toimitettava jäljennös työaikakirjanpidosta, 10 ja 12 §:n nojalla tehdystä sopimuksesta,

34 §:ssä tarkoitettusta työajan tasoittumisjärjestelmästä ja 35 §:ssä tarkoitettusta työvuoroluettelosta.

8 luku

Erinäiset säännökset

38 §

Kanneaika

Oikeus tässä laissa tarkoitettuun korvaukseen raukeaa, jos kannetta työsuhteen jatkuessa ei nosteta kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus korvaukseen on syntynyt.

Jos rahakorvauksen sijasta annettava vapaa-aika on sovittu yhdistettäväksi säästövaapaaseen, on kanne työsuhteen jatkuessa pantava 1 momentissa säädetystä poiketen mutta siinä tarkoitettun seurauksen uhalla vireille kahden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana vapaa-aika olisi tullut antaa.

Työsuhteen päätyttyä 1 momentissa tarkoitettua saatavaa koskeva kanne on saatavan raukeamisen uhalla pantava vireille kahden vuoden kuluessa siitä, kun työsopimuksen päättäminen on työsopimuslain 47 c §:ssä säädetyllä tavalla toimitettu tai katsottava toimitettun.

39 §

*Säännösten pakottavuus.
Poikkeaminen työsopimuksella.*

Sopimus, jolla vähennetään työntekijälle tämän lain mukaan tulevia etuja, on mitätön, jollei tästä laista muuta johdu.

Johtavassa asemassa oleva työntekijä sekä työntekijä, jonka pääasiallisena tehtävänä on välittömästi johtaa tai valvoa työtä ja joka ei ota osaa tai vain tilapäisesti ottaa osaa johdettaviensa tai valvottaviensa työntekijöiden työhön, saavat kuitenkin sopia, että 22 ja 33 §:ssä tarkoitettavat korvaukset maksetaan erillisenä kuukausikorvauksena.

Työnantaja ja työntekijä voivat sopia, että 20 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettua aloittamis- ja lopettamistyöstä suoritettava korvaus maksetaan palkanmaksukausittain erillisenä korvauksena. Korvauksen tu-

lee tasoltaan vastata 22 §:n mukaan määräytyvää ylityökorvausta.

40 §

*Säännösten pakottavuus.
Poikkeaminen valtakunnallisella
työehtosopimuksella.*

Työnantajien ja työntekijöiden yhdistyksillä, joiden toimintapiiri käsittää koko maan, on kuitenkin sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, oikeus sopia toisin siitä, mitä 4 ja 5 §:ssä, 13 §:n 2 momentissa, 15 §:n 2 momentissa, 22—25 §:ssä, 26 §:n 1 momentissa sekä 27—35 ja 38 §:ssä säädetään. Tällaisia työehtosopimuksen määräyksiä työnantaja saa soveltaa niidenkin työntekijöiden työsuhteissa, jotka eivät ole työehtosopimukseen sidottuja mutta joiden työsuhteissa muutoin noudatetaan työehtosopimuksen määräyksiä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja määräyksiä saadaan noudattaa työehtosopimuksen lakkaamisen jälkeen uuden työehtosopimuksen voimaantuloon saakka niissä työsuhteissa, joissa määräyksiä saataisiin soveltaa, jos työehtosopimus olisi edelleen voimassa. Jos uutta työehtosopimusta ei tehdä kuuden kuukauden kuluessa edellisen lakkaamisesta, molemmilla sopijapuolilla on oikeus ilmoittaa, että työehtosopimuksen edellä tarkoitettujen määräysten soveltaminen on lopetettava kahden viikon kuluttua ilmoituksesta tai, jos se säännöllisen työajan tasoittumisen vuoksi on tarpeen, tuolloin kuluvan tasoittumisjakson päättyessä.

Mitä tässä pykälässä säädetään työnantajien yhdistyksestä, jonka toimintapiiri käsittää koko maan, sovelletaan vastaavasti valtioneuvotteluviranomaiseen tai muuhun valtion sopimusviranomaiseen, kunnalliseen työmarkkinalaitokseen, evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja ortodoksiseen kirkkokuntaan sekä Ahvenanmaan maakunnan maakuntahallitukseen ja Ahvenanmaan maakunnan kunnalliseen sopimusvaltuuskuntaan.

41 §

Nähtävänäpito

Työnantajan on pidettävä tämä laki, sen nojalla annetut säännökset ja määräykset sekä poikkeusluvut samoin kuin käytössä oleva työajan tasoittumisjärjestelmä ja työ-

vuoroluettelo työntekijöiden nähtävinä työpaikalla.

42 §

Rangaistussäännökset

Työnantaja tai tämän edustaja, joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo tämän lain tai sen nojalla annettuja muita kuin maksuvelvollisuutta, sopimista, oikeustoimen muotoa, työaikakirjanpitoa tai nähtävänäpitoa koskevia säännöksiä tai määräyksiä, on tuomittava *työaika rikkomuksesta* sakkoon.

Vastuu työnantajan ja tämän edustajien kesken määräytyy rikoslain 47 luvun 7 §:ssä säädettyjen perusteiden mukaan.

Rangaistus 37 §:n 1 momentissa tarkoitettua työaikakirjanpitoa koskevasta laiminlyönnistä tai väärinkäytöksestä sekä sellaisesta työaika rikkomuksesta, joka on tehty työsuojeluviranomaiselta saadusta kehotuksesta, määräyksestä tai kiellosta huolimatta, säädetään rikoslain 47 luvun 2 §:ssä.

Rangaistus tieliikenteen sosiaalilainsäädännön yhdenmukaistamisesta annetun neuvoston asetuksen rikkomisesta säädetään tielikennelain 105 a §:ssä.

43 §

Valvonta

Työsuojeluviranomaiset valvovat tämän lain noudattamista sekä 10 ja 12 §:n nojalla säännöllisestä työajasta tehtyjä paikallisia sopimuksia.

44 §

Tarkeimmat määräykset

Valtioneuvosto voi antaa tarkempia määräyksiä kuljetuksen järjestämisestä yötyötä tekeväille työntekijälle työvuoron alkamis- ja päättymisajankohtana.

9 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

45 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 23 päivänä marraskuuta 1996. Lain 19 § tulee kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

46 §

Kumottavat säännökset

Tällä lailla kumotaan niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen seuraavat lait:

- 1) 2 päivänä elokuuta 1946 annettu työaikalaki (604/46);
- 2) 26 päivänä toukokuuta 1978 annettu kauppaliikkeiden ja toimistojen työaikalaki (400/78);
- 3) 24 päivänä huhtikuuta 1970 annettu talonmiesten työaikalaki (284/70);
- 4) 12 päivänä toukokuuta 1989 annettu maatalouden työaikalaki (407/89); sekä

Naantalissa 9 päivänä elokuuta 1996

5) 9 päivänä kesäkuuta 1961 annettu leipomotyölaki (302/61) lukuun ottamatta 5 §:ää, sellaisena kuin se on 5 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (916/93).

Jos muussa laissa tai asetuksessa viitataan 1 momentissa kumottuihin lakeihin, on niiden sijasta sovellettava tätä lakia.

47 §

Siirtymäsäännös

Niissä töissä ja niillä aloilla, joiden osalta on tehty ennen tämän lain voimaantuloa työaikoja koskeva työehtosopimus tai joiden osalta tällaista sopimusta on noudatettava, tämä laki tulee voimaan sopimuskauden päättyttyä, jollei sopimuksia muuteta ennen sitä.

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Työministeri *Liisa Jaakonsaari*

N:o 606

Laki

kotitaloustyöntekijän työsuhteesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Annettu Naantalissa 9 päivänä elokuuta 1996

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kotitaloustyöntekijän työsuhteesta 16 päivänä joulukuuta 1977 annetun lain (951/77) 9 §:n 1 momentti seuraavasti:

9 §

Työn teettäminen vuorokauden eri aikoina

Tämä laki tulee voimaan 23 päivänä marraskuuta 1996.

Työn teettäminen on sallittu kello 6:n ja 23:n välisenä aikana.

Naantalissa 9 päivänä elokuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Työministeri *Liisa Jaakonsaari*

N:o 607

Valtioneuvoston päätös

valtioneuvoston päätöksen, joka sisältää järjestysohjeet hissien rakentamista, asentamista, käyttöä, hoitoa ja tarkastusta varten, kumoamisesta

Annettu Helsingissä 8 päivänä elokuuta 1996

Valtioneuvosto on työministeriön esittelystä päättänyt:

1 §
Tällä päätöksellä kumotaan 15 päivänä helmikuuta 1934 annettu valtioneuvoston päätös, joka sisältää järjestysohjeet hissien rakentamista, asentamista, käyttöä, hoitoa ja tarkastusta varten (80/34).

2 §
Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1996.

Helsingissä 8 päivänä elokuuta 1996

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*

Vanhempi hallitussihteeri Antti Posio

N:o 608

Valtioneuvoston päätös
järjestysohjeista tekoainetta viskoosimenetelmin valmistavia teollisuuslaitoksia varten
annetun valtioneuvoston päätöksen kumoamisesta

Annettu Helsingissä 8 päivänä elokuuta 1996

Valtioneuvosto on työministeriön esittelystä päättänyt:

1 §

Tällä päätöksellä kumotaan järjestysohjeista tekoainetta viskoosimenetelmin valmistavia teollisuuslaitoksia varten 30 päivänä tammikuuta 1958 annettu valtioneuvoston päätös (52/58).

2 §

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1996.

Helsingissä 8 päivänä elokuuta 1996

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*

Vanhempi hallitussihteeri Antti Posio

N:o 609

Valtioneuvoston päätös
työturvallisuuslain soveltamisesta nestemäisen typen kuljettamiseen ajoneuvossa annetun
valtioneuvoston päätöksen kumoamisesta

Annettu Helsingissä 8 päivänä elokuuta 1996

Valtioneuvosto on työministeriön esittelystä päättänyt:

1 §
Tällä päätöksellä kumotaan työturvallisuuslain soveltamisesta nestemäisen typen kuljettamiseen ajoneuvossa 12 päivänä lokuuta 1978 annettu valtioneuvoston päätös (772/78).

2 §
Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1996.

Helsingissä 8 päivänä elokuuta 1996

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*

Vanhempi hallitussihteeri Antti Posio

N:o 610

Valtioneuvoston päätös
puunkorjuutyön järjestysohjeista annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta

Annettu Helsingissä 8 päivänä elokuuta 1996

Valtioneuvosto on työministeriön esittelystä
kumonnut puunkorjuutyön järjestysohjeista 17 päivänä huhtikuuta 1986 annetun valtioneuvoston päätöksen (289/86) 2 §:n 2 momentin, 12 §:n 3—5 momentin ja 15 §:n,
muuttanut 10 §:n otsikon ja 2 momentin sekä 14 §:n sekä
lisännyt 1 §:ään uuden 2 momentin, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, ja 10 §:ään uuden 3 momentin seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

— — — — —
 Tämän päätöksen 10 §:n 2 ja 3 momenttia sovelletaan puunkorjuutyön lisäksi muuhunkin metsätyöhön ja siihen liittyvään työhön.
 — — — — —

10 §

Taukotilat ja majoitus

— — — — —
 Työnantaja on velvollinen järjestämään työntekijöille asianmukaisen majoituksen tai edestakaisen kuljetuksen, jos työmaa sijaitsee niin etäällä työntekijän asunnosta, ettei voida kohtuudella edellyttää työntekijän kulkevan sinne päivittäin omalla kustannuksellaan. Jos on sovittu siitä, että työntekijä suorittaa matkan omatoimisesti, tulee työnanta-

jan suorittaa työntekijälle kohtuullisena pidettävän matkan ylittävältä osalta kulkemiskorvaus. Tien laadun edellyttäessä kävelemistä tai sitä vastaavaa kulkemistapaa on korvaus maksettava kolme kilometriä ylittävän matkan osalta.

Jos matkaan kuluva aika työnantajan järjestämässä kuljetuksessa ylittää kohtuullisena pidettävän työmatka-ajan, tulee työntekijälle vastaavasti maksaa matka-ajan korvausta.

14 §

Tarkemmat määräykset

Tarkempia määräyksiä tämän päätöksen soveltamisesta antaa tarvittaessa asianomainen ministeriö.

— — — — —
 Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1996.

Helsingissä 8 päivänä elokuuta 1996

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*

Vanhempi hallitussihteeri Antti Posio

N:o 611

Valtioneuvoston päätös**rakennustyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston päätöksen 6 §:n muuttamisesta**

Annettu Helsingissä 8 päivänä elokuuta 1996

Valtioneuvosto on työministeriön esittelystä *muuttanut* rakennustyön turvallisuudesta 23 päivänä kesäkuuta 1994 annetun valtioneuvoston päätöksen (629/94) 6 §:n 1 momentin seuraavasti:

6 §

Ennakoilmoitus työsuojeluviranomaiselle

Päätoteuttajan tulee tehdä asianomaiselle työsuojeluviranomaiselle liitteen 1 mukainen ennakoilmoitus työmaasta, joka on tarkoitettu kestäväksi kauemmin kuin kuukauden ja

jolla itsenäiset työsuorittajat mukaan lukien työskentelee yhteensä vähintään 10 työntekijää.

Tämä päätös tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1996.

Helsingissä 8 päivänä elokuuta 1996

Ministeri *Terttu Huttu-Juntunen*

Vanhempi hallitussihteeri Antti Posio